

شناسایی مؤلفه‌های هویتی روانشناختی در نوجوانان با تجربه اختلالات اضطرابی: رویکرد تحلیل مضمون

تاریخ ارسال: ۱۴۰۲/۰۲/۰۵

تاریخ بازنگری: ۱۴۰۲/۰۳/۰۷

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۳/۱۱

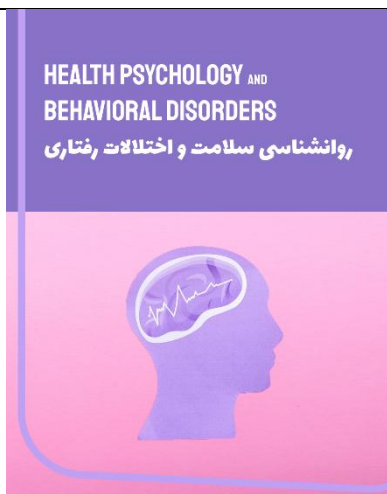
تاریخ چاپ: ۱۴۰۲/۰۴/۰۱

چکیده

هدف پژوهش حاضر شناسایی مؤلفه‌های هویتی روانشناختی در نوجوانانی بود که تجربه اختلالات اضطرابی دارند. این مطالعه با روش کیفی و با استفاده از تحلیل مضمون انجام شد. داده‌ها از طریق مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته با ۲۲ نوجوان (۱۲ دختر و ۱۰ پسر) مبتلا به اختلالات اضطرابی در شهر تهران گردآوری شد. نمونه‌گیری به شیوه هدفمند صورت گرفت و مصاحبه‌ها تا رسیدن به اشباع نظری ادامه یافت. داده‌های به‌دست‌آمده با استفاده از نرم‌افزار NVivo نسخه ۱۲ تحلیل شدند و مراحل شش‌گانه تحلیل مضمون براون و کلارک برای تحلیل داده‌ها به کار رفت. یافته‌های پژوهش سه مضمون اصلی را شامل شد: بازنمایی خود، تنظیم هیجانی، و احساس تعلق اجتماعی. زیرمضامین مرتبط با بازنمایی خود شامل خودادراکی منفی، تعارض هویتی، ادراک ناپایداری از خود، و احساس ناکارآمدی بودند. در حوزه تنظیم هیجانی، راهبردهای اجتنابی، فوران هیجانی، و ناتوانی در مدیریت اضطراب شناسایی شد. همچنین، در رابطه با تعلق اجتماعی، انزوای اجتماعی، ترس از قضاوت، احساس طردشدگی و نیاز شدید به پذیرش از سوی دیگران مشاهده شد. اختلالات اضطرابی در نوجوانی می‌تواند فرآیند رشد هویت روانشناختی را مختل کرده و منجر به شکل‌گیری تصویری ناپایدار و منفی از خود، ناکارآمدی در تنظیم هیجان، و کاهش احساس تعلق اجتماعی شود. این یافته‌ها تأکید بر لزوم مداخلات روان‌شناختی چندسطحی برای حمایت از هویت‌یابی سالم در نوجوانان مضطرب دارند.

کلیدواژه‌گان: نوجوانان، اختلالات اضطرابی، هویت روانشناختی، تحلیل مضمون، تنظیم هیجان، احساس

تعلق اجتماعی

HEALTH PSYCHOLOGY AND
BEHAVIORAL DISORDERS

روانشناسی سلامت و اختلالات رفتاری

سودابه کشاورز^۱، علیرضا فروزنده^{۲*}

۱. گروه علوم تربیتی، واحد اراک، دانشگاه آزاد اسلامی، اراک،

ایران

۲. گروه مشاوره، دانشگاه سراسری خوارزمی، تهران، ایران

* ایمیل نویسنده مسئول: areza.foruzandeh@yahoo.com

شیوه استناددهی: کشاورز، سودابه، فروزنده، علیرضا. (۱۴۰۲).

شناسایی مؤلفه‌های هویتی روانشناختی در نوجوانان با تجربه اختلالات اضطرابی: رویکرد تحلیل مضمون. *روانشناسی سلامت و اختلالات رفتاری*، ۱(۲)، ۱۷-۱۰.

Identifying Psychological Identity Components in Adolescents with Anxiety Disorders: A Thematic Analysis Approach

Submit Date: 2023-04-24

Revise Date: 2023-05-26

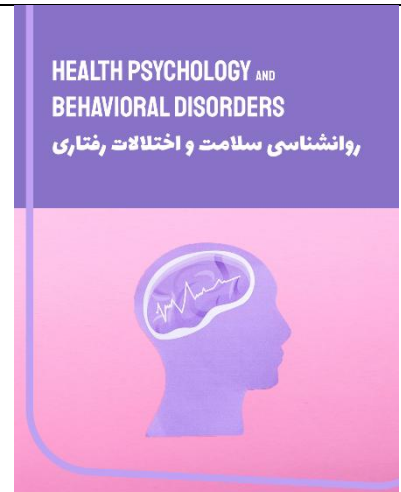
Accept Date: 2023-06-01

Publish Date: 2023-06-20

Abstract

The aim of this study was to identify the psychological identity components in adolescents with anxiety disorders. This qualitative study employed thematic analysis. Data were collected through semi-structured interviews with 22 adolescents (12 girls and 10 boys) diagnosed with anxiety disorders in Tehran. Participants were selected using purposive sampling, and interviews continued until theoretical saturation. Thematic analysis was conducted using NVivo version 12, based on Braun and Clarke's six-phase framework. Three major themes emerged: self-representation, emotional regulation, and social belonging. Subthemes related to self-representation included negative self-perception, identity confusion, instability in self-image, and perceived inefficacy. Emotional regulation was characterized by avoidant strategies, emotional outbursts, and difficulty managing anxiety. In terms of social belonging, the data revealed social isolation, fear of judgment, rejection sensitivity, and an intense need for acceptance. Anxiety disorders in adolescence can significantly disrupt psychological identity development, resulting in unstable and negative self-images, emotional dysregulation, and diminished social connectedness. These findings underscore the importance of multi-level psychological interventions to support healthy identity formation in anxious adolescents.

Keywords: *Adolescents, Anxiety Disorders, Psychological Identity, Thematic Analysis, Emotional Regulation, Social Belonging*

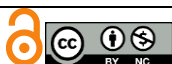
Soodabeh Keshavarz¹, Alireza Foruzandeh^{2*}

1. Department of Educational Sciences, Arak Branch, Islamic Azad University, Arak, Iran

2. Department of Counseling, Kharazmi University, Tehran, Iran

*Corresponding Author's Email: areza.foruzandeh@yahoo.com

How to cite: Keshavarz, S. & Foruzandeh, A. (2023). Identifying Psychological Identity Components in Adolescents with Anxiety Disorders: A Thematic Analysis Approach. *Health Psychology and Behavioral Disorders*, 1(2), 10-17.

نوجوانی یکی از مهم‌ترین و حساس‌ترین مراحل تحول روانی-اجتماعی در زندگی انسان است که در آن، شکل‌گیری هویت روانشناختی به‌عنوان یکی از وظایف اساسی رشد، اهمیت بسزایی دارد (Erikson, 1968). در این مرحله، نوجوان با چالش‌هایی همچون درک خود، یافتن جایگاه در اجتماع، و معنا بخشیدن به زندگی روبه‌رو می‌شود. هویت روانشناختی، سازه‌ای چندوجهی است که دربرگیرنده خودادراکی، ارزش‌های شخصی، جهت‌گیری آینده، احساس تعلق، و انسجام درونی است (Kroger, 2017). با این حال، وجود اختلالات روانی از جمله اختلالات اضطرابی می‌تواند فرآیند سالم شکل‌گیری این هویت را مختل کند و منجر به پیامدهایی چون بحران هویت، انزوای اجتماعی، و آشفتگی هیجانی شود (Stein et al., 2001).

اختلالات اضطرابی در میان نوجوانان شیوع بالایی دارد و به‌عنوان یکی از شایع‌ترین اختلالات روانشناختی در این گروه سنی شناخته می‌شود (Costello et al., 2003). طبق یافته‌های اپیدمیولوژیک، بیش از یک‌سوم نوجوانان در دوره‌ای از زندگی خود حداقل یک نوع اختلال اضطرابی را تجربه می‌کنند که این اختلالات می‌توانند بر عملکرد تحصیلی، روابط بین‌فردی، و سلامت روان آنان تأثیرات منفی بلندمدتی داشته باشند (Merikangas et al., 2010). در این بین، ارتباط بین اضطراب مزمن و دشواری در انسجام تصویر از خود و شکل‌گیری هویت مستقل، موضوعی است که کمتر به آن پرداخته شده است. نوجوانی که با اضطراب مداوم دست‌وپنجه نرم می‌کند، اغلب در ادراک توانایی‌های شخصی، تحمل هیجانات منفی، و ایجاد روابط معنادار با دیگران با چالش مواجه است (Simmons et al., 2008).

یکی از ابعاد مهم هویت روانشناختی، خودپنداره و ادراک فرد از ارزشمندی خویش است. نوجوانانی که از اضطراب رنج می‌برند، اغلب تصویری منفی، ناقص و ناپایدار از خود دارند که متأثر از افکار ناکارآمد، تجربه‌های طرد اجتماعی، و ناکامی‌های هیجانی است (Muris, 2002). چنین نوجوانانی نه‌تنها در تنظیم هیجانی ناکارآمد عمل می‌کنند، بلکه اغلب از راهبردهای اجتنابی و سرکوبگرانه برای مقابله با اضطراب استفاده می‌کنند که منجر به بدتر شدن وضعیت هیجانی و افزایش حس بی‌ثباتی در هویت می‌شود (Campbell-Sills et al., 2006). در واقع، فقدان توانمندی در پردازش هیجانات می‌تواند انسجام روانی را مختل کرده و نوجوان را نسبت به خود و محیط بی‌اعتماد سازد.

احساس تعلق اجتماعی نیز از دیگر مؤلفه‌های بنیادین هویت روانی در نوجوانی است. نوجوان برای دستیابی به هویت پایدار، نیازمند تجربه‌های ارتباطی سالم، پذیرش در گروه همسالان، و حس تعلق به جامعه است (Baumeister & Leary, 1995). با این حال، نوجوانان مضطرب به‌طور معمول از مواجهه اجتماعی پرهیز می‌کنند و در نتیجه، از فرصت‌های تعامل مثبت و یادگیری اجتماعی محروم می‌مانند. آن‌ها به‌دلیل ترس از قضاوت دیگران، احتمالاً وارد تعاملات اجتماعی نمی‌شوند یا در آن‌ها احساس ناامنی و طردشدگی دارند که این موضوع منجر به تجربه انزوای عمیق و فقدان هویت اجتماعی می‌شود (La Greca & Lopez, 1998).

مطالعات نشان داده‌اند که میان اضطراب و اختلال در فرایندهای رشد هویتی ارتباط معناداری وجود دارد. پژوهش‌هایی چون مطالعه‌ی Meeus و همکاران (۲۰۰۲) نشان داده‌اند که نوجوانانی با سطح بالاتر اضطراب، معمولاً هویت‌های سردرگم یا پراکنده‌تری دارند و در مقایسه با همسالان سالم خود، در تصمیم‌گیری‌های مرتبط با خود، آینده، و روابط انسانی ضعیف‌تر عمل می‌کنند. این مسئله از منظر بالینی اهمیت ویژه‌ای دارد، چراکه شناخت الگوهای هویتی در نوجوانان مضطرب می‌تواند در طراحی مداخلات روان‌شناختی مؤثر، همچون درمان‌های مبتنی بر هویت یا تنظیم هیجانی، نقش کلیدی ایفا کند (Schwartz et al., 2011).

در حوزه پژوهش کیفی، مطالعات اندکی به بررسی ساختارهای هویتی در نوجوانان با اختلالات اضطرابی پرداخته‌اند. اغلب پژوهش‌های پیشین رویکرد کمی و پرسش‌نامه‌ای داشته‌اند که اگرچه تصویر کلی‌ای از رابطه بین اضطراب و هویت ارائه می‌دهند، اما از درک عمیق و تفسیر شخصی نوجوانان از تجربیات خود باز می‌مانند (Smith, Flowers, & Larkin, 2009). تحلیل‌های کیفی و پدیدارشناختی این امکان را فراهم می‌سازند که ابعاد چندلایه و پیچیده تجربه زیسته نوجوان با اضطراب، در زمینه فرهنگی و اجتماعی خاص مورد تحلیل قرار گیرد و از این طریق، مؤلفه‌های پنهان و غیرآشکار هویت روانی آنان آشکار شود.

بر همین اساس، هدف از پژوهش حاضر، شناسایی مؤلفه‌های هویتی روانشناختی در نوجوانانی است که تجربه اختلالات اضطرابی دارند، با بهره‌گیری از روش تحلیل مضمون. این پژوهش با تمرکز بر داده‌های حاصل از مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته با نوجوانان تهرانی، به دنبال استخراج زیرساخت‌های معنایی در زمینه ادراک خود، تجربه‌های هیجانی، و احساس تعلق اجتماعی در این گروه است. امید است که یافته‌های این پژوهش بتواند در طراحی برنامه‌های روان‌درمانی هدفمند، برنامه‌های پیشگیری از اختلالات هویتی، و ارتقاء سلامت روان نوجوانان ایرانی نقشی مؤثر ایفا کند.

روش‌شناسی

در این مطالعه از روش تحقیق کیفی با رویکرد تحلیل مضمون بهره گرفته شده است تا مؤلفه‌های هویتی روانشناختی در نوجوانانی که تجربه اختلالات اضطرابی دارند شناسایی شود. هدف از انتخاب این روش، فهم عمیق و چندلایه از تجربه‌های زیسته نوجوانان در مواجهه با اضطراب و نحوه ادراک آن‌ها از هویت روانشناختی خود بود.

شرکت‌کنندگان این پژوهش شامل ۲۲ نوجوان (۱۲ دختر و ۱۰ پسر) با تجربه اختلالات اضطرابی بودند که در شهر تهران زندگی می‌کردند. نمونه‌گیری به روش هدفمند انجام شد و ملاک ورود به مطالعه، داشتن تشخیص رسمی اختلال اضطرابی از سوی روان‌پزشک یا روان‌شناس بالینی و تمایل به مشارکت داوطلبانه در مصاحبه بود. فرآیند نمونه‌گیری تا رسیدن به اشباع نظری ادامه یافت؛ به گونه‌ای که پس از مصاحبه با بیست‌ودو نفر، داده‌های جدید حاوی اطلاعات یا مفاهیم تازه‌ای نبودند.

برای جمع‌آوری داده‌ها از مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته استفاده شد. مصاحبه‌ها به صورت حضوری و در محیطی امن و آرام (مانند مراکز مشاوره یا مدارس با هماهنگی اولیه) انجام شد. هر مصاحبه بین ۴۵ تا ۶۰ دقیقه به طول انجامید و با رضایت کتبی والدین و نوجوانان ضبط صوتی شد. سوالات مصاحبه به گونه‌ای طراحی شدند که ابعاد مختلف هویت روانشناختی (از جمله خودادراکی، کنترل هیجانی، احساس تعلق، تصویر ذهنی از خود و دیگران، و اهداف آینده) را پوشش دهند. در طول فرآیند جمع‌آوری داده‌ها، امکان طرح سوالات تکمیلی و تعقیبی بر اساس پاسخ‌های مشارکت‌کنندگان فراهم بود.

داده‌های به‌دست‌آمده از مصاحبه‌ها به صورت واژه‌به‌واژه پیاده‌سازی شدند و سپس با استفاده از نرم‌افزار NVivo نسخه ۱۲ تحلیل شدند. تحلیل داده‌ها با استفاده از مراحل شش‌گانه تحلیل مضمون از دیدگاه براون و کلارک (۲۰۰۶) انجام گرفت: آشنایی با داده‌ها، تولید کدهای اولیه، جستجوی مضامین، بازبینی مضامین، تعریف و نام‌گذاری مضامین، و تدوین گزارش نهایی. جهت افزایش اعتبار و قابلیت اطمینان یافته‌ها، از راهبردهای مثلث‌سازی تحلیل‌گران، مرور توسط مشارکت‌کنندگان (member check)، و بازبینی همتایان (peer debriefing) استفاده شد. همچنین، کلیه مراحل پژوهش با رعایت اصول اخلاقی، از جمله حفظ محرمانگی اطلاعات، کسب رضایت آگاهانه، و امکان خروج آزادانه از مطالعه انجام شد.

یافته‌ها

مضمون اصلی: بازنمایی خود

زیرمضمون: خودادراکی منفی

بسیاری از نوجوانان شرکت‌کننده تجربه‌های خود را با واژگانی بیان می‌کردند که نشان از ادراک منفی از خود داشت. مفاهیمی چون «احساس بی‌ارزشی»، «بی‌اعتمادی به خود» و «احساس نقص شخصیتی» بارها در بیانات آنان تکرار شد. یکی از شرکت‌کنندگان اظهار داشت: «همیشه فکر می‌کنم از بقیه کم‌ترم، انگار یه مشکلی توی من هست که نمی‌تونم درست باشم». چنین ادراکاتی باعث تقویت افکار منفی مکرر و شرم از ظاهر فیزیکی خود شده بود که نشانه‌ای از شکل‌گیری تصویری منفی و ناکارآمد از خود در نوجوانان اضطرابی است.

زیرمضمون: تعارض هویتی

نوجوانان اغلب در مواجهه با انتخاب‌های آینده، دچار سردرگمی و ناتوانی در تعریف هویت فردی خود بودند. مفاهیمی مانند «ناتوانی در تصمیم‌گیری»، «احساس عدم انسجام شخصیتی» و «دوگانگی در نقش‌ها» از اظهارات آن‌ها استخراج شد. یکی از نوجوانان گفت: «یه وقتایی فکر می‌کنم اصلاً نمی‌دونم کی‌ام یا قراره چی کاره بشم. انگار هیچ تصویری از خودم ندارم.»

زیرمضمون: ادراک ناپایداری در تصویر از خود

شرکت‌کنندگان از تغییرات سریع در احساس نسبت به خود و وابستگی به تأیید دیگران صحبت کردند. نوجوانی توضیح داد: «نظرم درباره خودم بسته به اینه که بقیه چی می‌گن. اگه تعریف کنن، حس خوبی دارم، وگرنه احساس می‌کنم هیچ‌کسم.» این بی‌ثباتی در خودپنداره و نداشتن هویت پایدار، به نوعی خلأ در تصویر ذهنی فردی منجر می‌شود.

زیرمضمون: احساس ناکارآمدی

تجربه‌های مکرر شکست و ناتوانی در دستیابی به اهداف باعث شده بود که شرکت‌کنندگان احساس بی‌فایده‌گی کنند. مفاهیمی نظیر «نداشتن توانمندی در حل مسئله» و «احساس بی‌نتیجه بودن تلاش‌ها» در اظهاراتشان دیده می‌شد. نوجوانی با ناراحتی گفت: «هر کاری می‌کنم فایده نداره، آخرش باز شکست می‌خورم.»

مضمون اصلی: تنظیم هیجانی

زیرمضمون: اجتناب هیجانی

برخی نوجوانان از راهبردهای اجتنابی برای مقابله با هیجانات خود استفاده می‌کردند. مفاهیمی مانند «سرکوب احساسات» و «نادیده گرفتن ترس» از صحبت‌های آنان استنباط شد. یک شرکت‌کننده توضیح داد: «سعی می‌کنم حسی که دارم رو کلاً نادیده بگیرم، چون اگه فکرش رو بکنم فقط حالم بدتر می‌شه.» چنین رویکردهایی مانع از مواجهه واقعی با هیجانات شده و رشد هیجانی را متوقف می‌سازد.

زیرمضمون: فوران هیجانی

در مقابل گروهی دیگر از نوجوانان، کنترل هیجان را دشوار توصیف کرده و از واکنش‌های شدید مانند «رفتارهای تکانشی» و «داد و فریادهای ناگهانی» سخن گفتند. یکی از نوجوانان اظهار داشت: «وقتی عصبانی می‌شم نمی‌تونم خودم رو نگه دارم، هر چی دم دستم باشه پرت می‌کنم.» این فقدان تنظیم هیجانی منجر به بروز مشکلات رفتاری می‌شود.

زیرمضمون: ناتوانی در تنظیم اضطراب

بسیاری از شرکت‌کنندگان با احساس ناتوانی در کنترل اضطراب مواجه بودند. مفاهیمی چون «افزایش حملات اضطرابی» و «افکار فاجعه‌ساز» بارها در صحبت‌ها تکرار شد. یکی از نوجوانان گفت: «وقتی اضطراب می‌گیرم فکر می‌کنم قراره اتفاق خیلی بدی بیفته و نمی‌تونم جلویش رو بگیرم.» این ناتوانی در مدیریت اضطراب، آسیب‌پذیری روانی آن‌ها را افزایش می‌دهد.

مضمون اصلی: احساس تعلق اجتماعی

زیرمضمون: انزوای اجتماعی

نوجوانانی که احساس تعلق اجتماعی ضعیفی داشتند، به رفتارهایی چون «اجتناب از موقعیت‌های جمعی» و «کناره‌گیری از دوستان» اشاره کردند. یک شرکت‌کننده گفت: «بیشتر اوقات تنها هستم چون وقتی با بقیه‌ام اضطراب می‌گیرم و حس می‌کنم نمی‌فهمم.» این انزوا موجب تشدید تنهایی و کاهش تعاملات سازنده می‌شود.

زیرمضمون: نیاز به پذیرش

نیاز شدید به تأیید و تلاش برای جلب توجه در اغلب اظهارات نوجوانان مشهود بود. مفاهیمی مانند «جستجوی حمایت عاطفی» و «اضطراب برای تعلق داشتن» بارها تکرار شد. یکی از شرکت‌کنندگان بیان کرد: «همیشه دلم می‌خواد یکی باشه که منو همون‌جور که هستم قبول کنه.»

زیرمضمون: ترس از قضاوت دیگران

نگرانی از نگاه دیگران و ترس از تحقیر شدن باعث شده بود که برخی نوجوانان به رفتارهای محافظه کارانه و خودسانسوری روی بیاورند. نوجوانی گفت: «هیچ وقت چیزی که فکر می‌کنم رو نمی‌گم، چون می‌ترسم مسخره‌م کنن.»

زیرمضمون: احساس طردشدگی

احساس نادیده گرفته شدن و طرد شدن توسط همسالان یکی از مضامین پرتکرار در مصاحبه‌ها بود. نوجوانی اظهار داشت: «توی مدرسه کسی منو جدی نمی‌گیره، انگار اصلاً وجود ندارم.» این طردشدگی باعث تقویت حس بی‌ارزشی و انزوای بیشتر در نوجوان می‌شود.

بحث و نتیجه‌گیری

یافته‌های پژوهش حاضر با هدف شناسایی مؤلفه‌های هویتی روانشناختی در نوجوانان دارای اختلالات اضطرابی، سه مضمون اصلی شامل «بازنمایی خود»، «تنظیم هیجانی» و «احساس تعلق اجتماعی» را آشکار ساخت. هر یک از این مضامین شامل زیرمضامینی بودند که به‌طور مستقیم با چالش‌های ادراکی، هیجانی و اجتماعی این گروه از نوجوانان مرتبط بودند. نتایج نشان داد که نوجوانان مضطرب غالباً دارای تصویر منفی از خود، احساس ناکارآمدی، و تعارض در ساختار هویتی هستند. آن‌ها همچنین از راهبردهای ناکارآمد تنظیم هیجان نظیر اجتناب، سرکوب و فوران هیجانی بهره می‌گیرند و در تعاملات اجتماعی، احساس طرد، ترس از قضاوت و نیاز افراطی به پذیرش را تجربه می‌کنند. در توضیح یافته‌های مربوط به «بازنمایی خود»، مشخص شد که نوجوانان با اضطراب بالا دچار ادراک منفی نسبت به خود، سردرگمی هویتی، و بی‌ثباتی در خودپنداره هستند. این یافته‌ها با پژوهش‌های پیشین هماهنگ است که نشان می‌دهد نوجوانان دارای اضطراب، به‌ویژه اضطراب اجتماعی و اضطراب فراگیر، معمولاً عزت نفس پایین‌تر و خودکارآمدی کمتری دارند و خود را بی‌ارزش یا ناکارآمد ادراک می‌کنند (Muris, 2002; Kroger, 2017). همچنین، پژوهش Simmons و همکاران (۲۰۰۸) نشان داده است که اضطراب مداوم در نوجوانی، فرآیند انسجام هویتی را مختل می‌سازد و موجب شکل‌گیری هویت پراکنده یا سردرگم می‌شود. در پژوهش حاضر نیز نوجوانان بارها از ناتوانی در تعریف خویش، نبود ثبات در ویژگی‌های شخصیتی، و وابستگی بیش از حد به نظر دیگران در سنجش ارزشمندی خود سخن گفته‌اند که همه بیانگر تعارض‌های عمیق در بازنمایی خود است.

مضمون دوم، یعنی «تنظیم هیجانی»، نشان داد که نوجوانان مضطرب از راهبردهای ناکارآمد هیجانی استفاده می‌کنند. برخی از آن‌ها هیجانات خود را سرکوب می‌کنند و از مواجهه با موقعیت‌های اضطراب‌زا اجتناب می‌نمایند، در حالی که برخی دیگر، هیجانات خود را به‌صورت انفجاری و بدون کنترل ابراز می‌کنند. این نتایج با یافته‌های Campbell-Sills و همکاران (۲۰۰۶) همخوان است که نشان دادند افراد دارای اختلالات اضطرابی، اغلب از تنظیم ناکارآمد هیجانات، از جمله اجتناب هیجانی، رنج می‌برند. در پژوهش حاضر نیز نوجوانان از تجربه حملات اضطرابی شدید، افکار فاجعه‌ساز و ناتوانی در کنترل واکنش‌های هیجانی خود صحبت کردند که همگی مؤید ضعف در مهارت‌های تنظیم هیجان است. این ضعف می‌تواند در تعامل با ناپایداری در بازنمایی خود، منجر به افزایش آسیب‌پذیری روانی گردد.

مضمون سوم یعنی «احساس تعلق اجتماعی» بیانگر آن است که نوجوانان مورد مطالعه، اغلب دچار انزوای اجتماعی، احساس طردشدگی، ترس از قضاوت دیگران و نیاز شدید به پذیرش هستند. یافته‌های ما با پژوهش‌های La Greca و Lopez (۱۹۹۸) و Baumeister و Leary (۱۹۹۵) هماهنگ است. آنان معتقدند که نوجوانان برای رشد هویت سالم، نیازمند تعاملات اجتماعی مثبت، پذیرش از سوی گروه همسالان و حس تعلق به اجتماع هستند. در غیاب این تعاملات، احساس تنهایی، طرد و اضطراب اجتماعی افزایش می‌یابد و شکل‌گیری هویت اجتماعی را مختل می‌سازد. در مصاحبه‌های این پژوهش، نوجوانان بارها بر احساس «بی‌جایی» در جمع، تجربه تحقیر و نادیده گرفته شدن توسط دیگران تأکید داشتند. این تجربه‌ها نقش منفی مهمی در نهادینه‌سازی خودپنداره منفی و کاهش عزت نفس آن‌ها ایفا می‌کند.

از منظر تبیینی، یافته‌های پژوهش حاضر را می‌توان با نظریه هویت اریکسون (۱۹۶۸) نیز تفسیر کرد. بر اساس این نظریه، نوجوانی مرحله‌ای بحرانی در رشد هویت است و در صورت عدم حل موفقیت‌آمیز تعارض بین «هویت‌یافتگی» و «سردرگمی هویتی»، فرد در مراحل بعدی زندگی با ناپایداری شخصیتی، بی‌جهتی و ضعف در روابط اجتماعی مواجه می‌شود. اضطراب مداوم در این مرحله، می‌تواند این تعارض را تشدید کرده و مانع شکل‌گیری ساختار هویتی منسجم گردد. همچنین، طبق مدل تعامل‌گرایانه هویت Schwartz و همکاران (۲۰۱۱)، رشد هویت روانشناختی تابع تعامل مستمر میان ابعاد شناختی، هیجانی و اجتماعی فرد است؛ در حالی که اختلالات اضطرابی می‌توانند این تعامل را دچار اختلال کرده و منجر به شکل‌گیری الگوهای معیوب در تجربه خود و دیگران شوند.

این پژوهش از نظر رویکرد کیفی و تحلیل مضمون، توانست ابعاد پنهان تجربه زیسته نوجوانان مضطرب را به‌گونه‌ای آشکار کند که در پژوهش‌های کمی کمتر به آن پرداخته شده بود. به‌طور خاص، هم‌نشینی مؤلفه‌هایی چون «احساس بی‌ارزشی»، «ترس از قضاوت»، «انزوای اجتماعی» و «تعارض هویتی» تصویری پیچیده و درهم‌تنیده از وضعیت روانی این نوجوانان ترسیم می‌کند که نیازمند مداخلاتی چندبعدی و مبتنی بر بافت فرهنگی است.

مشارکت نویسندگان

در نگارش این مقاله تمامی نویسندگان نقش یکسانی ایفا کردند.

موازین اخلاقی

در انجام این پژوهش تمامی موازین و اصول اخلاقی رعایت گردیده است.

تعارض منافع

در انجام مطالعه حاضر، هیچ‌گونه تضاد منافی وجود ندارد.

شفافیت داده‌ها

داده‌ها و مآخذ پژوهش حاضر در صورت درخواست از نویسنده مسئول و ضمن رعایت اصول کپی رایت ارسال خواهد شد.

حامی مالی

این پژوهش حامی مالی نداشته است.

فهرست منابع

References

- Baumeister, R. F., & Leary, M. R. (1995). The need to belong: Desire for interpersonal attachments as a fundamental human motivation. *Psychological Bulletin*, 117(3), 497–529.
- Campbell-Sills, L., Barlow, D. H., Brown, T. A., & Hofmann, S. G. (2006). Acceptability and suppression of negative emotion in anxiety and mood disorders. *Emotion*, 6(4), 587–595.
- Costello, E. J., Egger, H. L., & Angold, A. (2003). Developmental epidemiology of anxiety disorders. In T. H. Ollendick & J. S. March (Eds.), *Phobic and anxiety disorders in children and adolescents: A clinician's guide to effective psychosocial and pharmacological interventions* (pp. 61–91). Oxford University Press.

- Erikson, E. H. (1968). *Identity: Youth and crisis*. W. W. Norton.
- Kroger, J. (2017). *Identity development: Adolescence through adulthood* (4th ed.). Sage Publications.
- La Greca, A. M., & Lopez, N. (1998). Social anxiety among adolescents: Linkages with peer relations and friendships. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 26(2), 83–94.
- Meeus, W., Iedema, J., Helsen, M., & Vollebergh, W. (2002). Patterns of adolescent identity development: Review of literature and longitudinal analysis. *Developmental Review*, 22(4), 419–461.
- Merikangas, K. R., He, J.-P., Burstein, M., et al. (2010). Lifetime prevalence of mental disorders in US adolescents: Results from the National Comorbidity Survey Replication–Adolescent Supplement (NCS-A). *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 49(10), 980–989.
- Muris, P. (2002). Relationships between self-efficacy and symptoms of anxiety disorders and depression in a normal adolescent sample. *Personality and Individual Differences*, 32(2), 337–348.
- Schwartz, S. J., Luyckx, K., & Vignoles, V. L. (2011). *Handbook of identity theory and research*. Springer.
- Simmons, R. G., Burgeson, R., Carlton-Ford, S., & Blyth, D. A. (2008). The impact of cumulative change in early adolescence. *Child Development*, 58(5), 1220–1234.
- Smith, J. A., Flowers, P., & Larkin, M. (2009). *Interpretative phenomenological analysis: Theory, method and research*. Sage Publications.
- Stein, M. B., Fuetsch, M., Müller, N., Höfler, M., Lieb, R., & Wittchen, H.-U. (2001). Social anxiety disorder and the risk of depression: A prospective community study of adolescents and young adults. *Archives of General Psychiatry*, 58(3), 251–256.